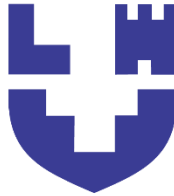

Міністерство освіти і науки України

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ СТУДІЇ

Методичні вказівки до семінарських занять та виконання
самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
освітньої програми «Автомобільний транспорт»
галузь знань 7 Транспорт та послуги
спеціальності 78 Автомобільний транспорт
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2026

УДК 34(477)(075.8)

C54

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозиторій ЛНТУ

Директор бібліотеки _____ Н.П. ПОЛІЩУК

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол № ____ від «__» _____ 2026 року

Голова вченої ради факультету бізнесу та права

_____ Л.Л. КОВАЛЬСЬКА

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри права ЛНТУ,

протокол № ____ від «__» _____ 2026 року.

Завідувач кафедри права _____ В.В. АНІЩУК

Укладач: _____ Н.В. КОЗАК, кандидат юридичних наук, доцент кафедри права ЛНТУ.

Рецензент: _____ В.ВІСИН, доктор історичних наук, професор кафедри права ЛНТУ

Відповідальний за випуск: _____ Н.В. КОЗАК кандидат юридичних наук, доцент кафедри права ЛНТУ.

Соціально-правові студії [Текст]: методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Автомобільний транспорт» галузь знань J Транспорт та послуги спеціальності J8 Автомобільний транспорт денної та заочної форм навчання / уклад.: Козак Н.В. Луцьк: ЛНТУ, 2026. 59 с.

Методичні вказівки призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Автомобільний транспорт», галузь знань J «Транспорт та послуги», спеціальності J8 «Автомобільний транспорт», денної та заочної форм навчання. Вони слугують орієнтиром для організації самостійної роботи студентів та проведення семінарських занять із дисципліни.

КОЗАК Н.В. 2026

ВСТУП

Методичні вказівки призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Автомобільний транспорт», галузь знань J «Транспорт та послуги», спеціальності J8 «Автомобільний транспорт», денної та заочної форм навчання. Вони слугують орієнтиром для організації самостійної роботи студентів та проведення семінарських занять із дисципліни.

Дисципліна «Соціально-правові студії» спрямована на формування у здобувачів системного розуміння соціально-правових процесів у сучасному суспільстві, структури та функцій держави, правових інститутів, прав і обов'язків громадян, взаємозв'язку політики, економіки та соціальної сфери, а також на розвиток критичного мислення та аналітичних навичок у оцінці актуальних соціально-правових проблем України та світу.

В процесі вивчення дисципліни здобувачі мають комплексне розуміння основ правової системи України, структури держави та її інститутів, прав і обов'язків громадян, а також соціально-правових механізмів, що регулюють суспільні відносини. Засвоєння теоретичних знань з державного, адміністративного, цивільного, зобов'язального, трудового, кримінального та сімейного права дозволяє студентам формувати аналітичні та практичні навички, необхідні для застосування правових норм у професійній діяльності в галузі автомобільного транспорту, захисту власних і громадських інтересів, розв'язання конфліктних ситуацій та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Семінарські заняття дисципліни передбачають активне обговорення ключових тем, аналіз реальних соціально-політичних кейсів, підготовку та презентацію індивідуальних завдань у формі рефератів, есе або проектних робіт. Виконані роботи повинні відповідати стандартам академічної доброчесності, містити обґрунтовані посилання на джерела, бути логічно структурованими та унеможливити плагіат.

Дисципліна передбачає поєднання теоретичного вивчення матеріалу із практичною діяльністю, що сприяє формуванню аналітичних і комунікативних навичок, необхідних для подальшої професійної діяльності в галузі автомобільного транспорту та суміжних сферах.

Компетентності та програмні результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 7. Здатність працювати свідомо.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

ЗК10. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види і форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності

Програмні результати навчання

ПРН1. Мати концептуальні наукові та практичні знання, необхідні для розв'язання спеціалізованих складних задач автомобільного транспорту, критично осмислювати відповідні теорії, принципи, методи і поняття

ПРН7. Аналізувати інформацію, отриману в результаті досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності

ПРН8. Розуміти і застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові та законодавчі акти України, міжнародні

нормативні документи, Правила технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкції та рекомендації з експлуатації, ремонту та обслуговування автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів.

1. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ СТУДІЇ»

Семінарське заняття №1

Тема: Теорія держави і права. Основи державного (конституційного) права України

Держава є особливою політико-територіальною організацією публічної влади, що здійснює управління суспільством на основі права за допомогою спеціального апарату управління і примусу та має суверенітет. Основними ознаками держави є територія, населення, публічна влада, система податків і зборів, право та суверенітет. Державний суверенітет означає верховенство державної влади всередині країни та її незалежність у зовнішніх відносинах. Суверенітет України закріплений у Конституції України, яка визначає Україну як суверенну і незалежну, демократичну, соціальну, правову державу. Правова держава характеризується верховенством права, реальністю прав і свобод людини і громадянина, поділом влади на законодавчу, виконавчу і судову, взаємною відповідальністю держави і особи, наявністю незалежного суду.

Форма держави розкривається через три елементи: форму правління, форму державного устрою та політичний режим. За формою правління держави поділяються на монархії та республіки; Україна є республікою. За формою державного устрою розрізняють унітарні та федеративні держави; Україна є унітарною державою. Політичний режим визначає способи здійснення державної влади і може бути демократичним, авторитарним або тоталітарним; в Україні встановлено демократичний режим.

Право є системою загальнообов'язкових, формально визначених норм, встановлених або санкціонованих державою і забезпечених її примусовою силою. Норма права – це загальнообов'язкове правило поведінки, що має структуру: гіпотеза, диспозиція, санкція. Джерелами права є форми зовнішнього вираження правових норм. Основним джерелом в Україні є нормативно-правовий акт. Нормативно-правовий акт – це офіційний письмовий документ, прийнятий компетентним

органом державної влади, який містить норми права. До видів нормативно-правових актів належать закони (зокрема Конституція) та підзаконні акти (укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, накази міністерств тощо).

Система права – це внутрішня структура права, що складається з галузей, підгалузей та інститутів права. Галузь права об'єднує правові норми, що регулюють однорідну сферу суспільних відносин. Предмет правового регулювання – це коло суспільних відносин, що регулюються правом, а метод правового регулювання – це сукупність юридичних способів і засобів впливу на ці відносини (імперативний, диспозитивний тощо).

Державне (конституційне) право України є провідною галуззю національного права, яка закріплює основи конституційного ладу, правовий статус людини і громадянина, систему органів державної влади та місцевого самоврядування. Основним джерелом цієї галузі є Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року. Законодавчу владу здійснює Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні. Народний депутат України має представницький мандат, здійснює законодавчу діяльність, користується депутатською недоторканністю та іншими гарантіями діяльності.

Главою держави є Президент України, який виступає гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина. Виконавчу владу здійснює Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади. Органами місцевого самоврядування є сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, які вирішують питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Семінарське заняття № 2

Тема: Адміністративне право України

Адміністративне право України — це галузь публічного права, яка регулює суспільні відносини у сфері державного управління, виконавчо-розпорядчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також у сфері забезпечення публічного порядку і публічної безпеки. Предметом адміністративного права є управлінські відносини, що виникають у процесі реалізації виконавчої влади, а методом правового регулювання переважно виступає

імперативний метод, який передбачає владні приписи та підпорядкованість сторін.

Адміністративно-правова норма – це загальнообов’язкове правило поведінки, встановлене або санкціоноване державою, що регулює управлінські відносини. Адміністративні правовідносини виникають між суб’єктами адміністративного права у зв’язку з реалізацією управлінських функцій і характеризуються юридичною нерівністю сторін. Суб’єктами адміністративного права є органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні службовці, громадяни України, іноземці, особи без громадянства, а також юридичні особи.

Адміністративне правопорушення – це протиправна, винна дія або бездіяльність, що посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, встановлений порядок управління та за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Ознаками адміністративного правопорушення є протиправність, винність, суспільна шкідливість і караність. Склад адміністративного правопорушення включає об’єкт, об’єктивну сторону, суб’єкт і суб’єктивну сторону.

Адміністративна відповідальність є видом юридичної відповідальності, що застосовується за вчинення адміністративного правопорушення. Видами адміністративних стягнень є попередження, штраф, оплатне вилучення або конфіскація предмета правопорушення, позбавлення спеціального права, громадські роботи, адміністративний арешт та інші заходи, передбачені законодавством.

Порядок притягнення до адміністративної відповідальності визначається законодавством і включає складання протоколу (у визначених випадках), розгляд справи уповноваженим органом або посадовою особою, винесення постанови та її виконання. Справи про адміністративні правопорушення розглядаються судами, органами Національної поліції, органами виконавчої влади та іншими уповноваженими суб’єктами в межах їх компетенції.

Семінарське заняття № 3

Тема: Цивільне право України

Цивільне право України – це галузь приватного права, що регулює майнові та особисті немайнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності

їх учасників. Предметом цивільного права є майнові відносини (власність, зобов'язання, спадкування тощо) та особисті немайнові відносини (честь, гідність, ім'я, авторство). Метод цивільно-правового регулювання є диспозитивним і передбачає рівність сторін та свободу договору.

Цивільно-правові відносини – це врегульовані нормами цивільного права суспільні відносини, учасники яких мають суб'єктивні цивільні права та обов'язки. Суб'єктами цивільних правовідносин є фізичні особи, юридичні особи, держава, територіальні громади. Їх правосуб'єктність включає цивільну правоздатність, дієздатність і деліктоздатність.

Правочин – це дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини можуть бути односторонніми, дво- або багатосторонніми (договорами), оплатними та безоплатними, реальними й консенсуальними, строковими та безстроковими. Дійсність правочину залежить від законності його змісту, належної форми, волевиявлення сторін і їх дієздатності.

Форма правочину може бути усною або письмовою (простою, письмовою чи нотаріальною). У випадках, передбачених законом, недодержання письмової або нотаріальної форми може тягнути недійсність правочину.

Позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду за захистом свого цивільного права чи інтересу. Загальна позовна давність становить три роки, якщо інше не встановлено законом. Спеціальна позовна давність може бути скороченою або більш тривалою залежно від характеру правовідносин.

Право власності – це право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею незалежно від волі інших осіб. Зміст права власності включає правомочності володіння, користування та розпорядження майном. Власність в Україні може бути приватною, комунальною та державною.

Захист права власності здійснюється у передбачених законом формах. Віндикаційний позов – це вимога власника про витребування майна з чужого незаконного володіння. Негаторний позов – це вимога власника про усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження майном, не пов'язаних із позбавленням володіння.

Семінарське заняття № 4

Тема: Зобов'язальне право. Спадкове право

Зобов'язальне право є підгалуззю цивільного права, що регулює майнові відносини, пов'язані з переданням майна, виконанням робіт, наданням послуг, сплатою грошей або утриманням від певних дій. Зобов'язання – це правовідношення, у якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію або утриматися від неї, а кредитор має право вимагати виконання цього обов'язку. Суб'єктами зобов'язань є фізичні та юридичні особи, держава, територіальні громади. Виконання зобов'язань може забезпечуватися неустойкою (штрафом, пені), порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком та іншими способами, передбаченими законом або договором.

Цивільно-правовий договір є основною підставою виникнення зобов'язань і являє собою домовленість двох або більше сторін, спрямовану на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Договір укладається шляхом досягнення згоди сторін щодо всіх істотних умов. Він ґрунтується на принципах свободи договору, рівності сторін і добросовісності.

Система цивільно-правових договорів охоплює договори купівлі-продажу, дарування, найму (оренди), підряду, перевезення, позики, кредиту, зберігання, страхування та інші. Договори можуть бути оплатними і безоплатними, реальними і консенсуальними, публічними, попередніми, змішаними тощо.

Недоговірні зобов'язання виникають незалежно від укладення договору, зокрема внаслідок заподіяння шкоди (деліктні зобов'язання). Особа, яка завдала майнової або моральної шкоди, зобов'язана її відшкодувати в повному обсязі за наявності вини, протиправності поведінки та причинного зв'язку між дією і шкодою.

Спадкове право регулює відносини, пов'язані з переходом прав та обов'язків померлої особи (спадкодавця) до інших осіб (спадкоємців). Підставами спадкування є заповіт або закон. Часом відкриття спадщини є день смерті особи, а місцем відкриття — останнє місце її проживання.

Спадкування за законом здійснюється у разі відсутності заповіту або визнання його недійсним. Спадкоємці за законом закликаються до спадкування у визначеній законом черговості.

Спадкування за заповітом відбувається відповідно до волі спадкодавця, вираженої у заповіті. Заповіт є особистим розпорядженням фізичної особи на випадок своєї смерті та має бути складений у письмовій формі й посвідчений нотаріально (крім випадків, передбачених законом).

Семінарське заняття № 5

Тема: Трудове право України

Трудове право України – це галузь національного права, яка регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації права на працю, організації та застосування найманої праці. Предметом трудового права є трудові правовідносини та інші тісно пов'язані з ними відносини (з працевлаштування, професійного навчання, охорони праці, соціального партнерства тощо). Трудові правовідносини виникають між працівником і роботодавцем на підставі трудового договору та характеризуються підпорядкуванням працівника правилам внутрішнього трудового розпорядку. Суб'єктами трудових правовідносин є працівники, роботодавці (підприємства, установи, організації або фізичні особи), а також трудові колективи та профспілки.

Трудовий договір – це угода між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язується виконувати визначену роботу з підляганням внутрішньому трудовому розпорядку, а роботодавець – виплачувати заробітну плату та забезпечувати належні умови праці. Трудові договори можуть бути безстроковими, строковими або такими, що укладаються на час виконання певної роботи. Контракт є особливою формою трудового договору, в якому строк дії, права, обов'язки та відповідальність сторін визначаються за домовленістю сторін.

При прийнятті на роботу може встановлюватися випробування з метою перевірки відповідності працівника дорученій роботі. Строк випробування, як правило, не перевищує трьох місяців, а для окремих категорій працівників – одного місяця або шести місяців (у випадках, передбачених законом). Для певних категорій осіб випробування не встановлюється.

Припинення трудового договору можливе з підстав, передбачених законодавством: за угодою сторін, у зв'язку із закінченням строку договору, за ініціативою працівника або роботодавця, а також з інших підстав. Працівник має право розірвати

трудовий договір за власним бажанням, письмово попередивши роботодавця не пізніше ніж за два тижні.

Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця допускається лише з підстав, визначених законом (зміни в організації виробництва і праці, невідповідність працівника займаній посаді, систематичне невиконання трудових обов'язків, прогули тощо) і з дотриманням установленої процедури.

Робочий час – це час, протягом якого працівник відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку повинен виконувати свої трудові обов'язки. Нормальна тривалість робочого часу не перевищує 40 годин на тиждень. Законодавством передбачено скорочений та неповний робочий час. Нічні та надурочні роботи допускаються у виняткових випадках і мають встановлені обмеження та підвищену оплату.

Час відпочинку – це час, протягом якого працівник звільняється від виконання трудових обов'язків. До нього належать перерви протягом робочого дня, щоденний відпочинок, вихідні, святкові та неробочі дні, а також відпустки. Види відпусток включають щорічні основні та додаткові, соціальні, навчальні, творчі та відпустки без збереження заробітної плати.

Семінарське заняття № 6

Тема: Правове регулювання трудового права

Правове регулювання трудового права України охоплює норми та інститути, що забезпечують реалізацію прав і обов'язків працівників та роботодавців у сфері трудових відносин.

Оплата праці – це грошове забезпечення працівника за виконану роботу. Законодавство України регулює мінімальний розмір оплати праці, порядок нарахування заробітної плати, доплати, премії, надурочні та нічні виплати, а також соціальні гарантії у сфері оплати праці.

Матеріальна відповідальність працівників передбачає відшкодування ними збитків, завданих роботодавцю унаслідок їхніх дій або бездіяльності. Вона поділяється на повну і обмежену, може застосовуватися лише у випадках, передбачених законодавством, та із дотриманням встановленого порядку.

Трудова дисципліна забезпечує належне виконання працівниками трудових обов'язків. Заохочення та стягнення застосовуються

відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку та законодавства, включають премії, подяки, а також догани, штрафи та звільнення у дисциплінарному порядку.

Особливості правового регулювання праці жінок і молоді визначаються спеціальними нормами законодавства: заборонаю на важкі, шкідливі та небезпечні роботи, обмеження надурочних та нічних робіт, надання додаткових перерв та відпусток.

Розгляд трудових спорів здійснюється двома основними способами: через комісію з трудових справ та через суди. Комісія з трудових справ створюється на підприємствах і вирішує спори між працівником та роботодавцем у позасудовому порядку. Судовий розгляд трудових спорів проводиться у разі неможливості врегулювати суперечку на рівні комісії або за бажанням сторін.

Забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників включає надання інформації про вакансії, можливість перенавчання та переведення на інші роботи, а також соціальні гарантії у випадку скорочення.

Семінарське заняття № 7

Тема: Кримінальне право України

Кримінальне право України – це галузь національного права, яка регулює суспільні відносини щодо кримінально-правової відповідальності осіб за вчинені злочини, визначає підстави та межі кримінальної відповідальності, види покарань та умови їх застосування. Предметом кримінального права є суспільні відносини, що виникають у зв'язку з кримінально караними діяннями. Метод кримінального права передбачає імперативні норми, які встановлюють кримінальну відповідальність за певні діяння. Кримінальний закон діє в часі та просторі, забезпечуючи верховенство закону на території України і регулюючи застосування кримінальної відповідальності щодо діянь, що відбуваються на території держави.

Злочин – це суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння, що передбачає кримінальну відповідальність. Основними елементами злочину є об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона.

Обставини, що виключають злочинність діяння, передбачають правові підстави для звільнення від кримінальної відповідальності: необхідна оборона, крайня необхідність, фізичний або психічний примус, дії у стані необхідної оборони або при виконанні наказу.

Стадії вчинення злочину включають приготування, замах та закінчений злочин. Кримінальне право відрізняє стадії за ступенем готовності до вчинення злочину та завершеності діяння.

Співучасть у злочині передбачає одночасну участь двох або більше осіб у вчиненні злочину. Види співучасників: виконавець, організатор, підбурювач та пособник.

Обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, визначають міру покарання залежно від характеру діяння, обставин його вчинення, поведінки особи після вчинення злочину та наявності обтяжуючих факторів (наприклад, повторність, тяжкість наслідків, груповий злочин).

Покарання — це засіб примусу, що застосовується державою до особи, яка вчинила злочин, з метою відновлення справедливості, виправлення винного та запобігання новим злочинам. Система покарань включає штраф, виправні роботи, обмеження або позбавлення волі, довічне позбавлення волі та інші види, визначені кримінальним законодавством України.

Семінарське заняття № 8

Тема: Сімейне право України

Сімейне право України — це галузь цивільного права, яка регулює майнові та немайнові відносини між членами сім'ї, визначає їхні права та обов'язки, порядок укладення та розірвання шлюбу, встановлює правовий статус дітей та подружжя.

Особливості правосуб'єктності членів сім'ї передбачають здатність мати права та обов'язки, здатність виступати у сімейних правовідносинах, укладати правочини, представляти інтереси дітей або неповнолітніх. Держава забезпечує юридичну охорону прав членів сім'ї, зокрема дітей, одиноких батьків та неповнолітніх.

Правовий режим майна подружжя та інших членів сім'ї визначає, що майно може бути спільною сумісною власністю або особистою власністю одного з подружжя, а також регулює порядок користування, розпорядження та захисту майнових прав у сімейних правовідносинах.

Правове становище батьків визначає їхні права та обов'язки щодо виховання, утримання та навчання дітей, захисту їхніх майнових та особистих немайнових прав, а також порядок представництва дітей у правових відносинах. Особливу увагу приділено обов'язкам батьків

щодо захисту життя та здоров'я дітей, а також їх морального та соціального розвитку.

2. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ СТУДІЇ»

Вивчення дисципліни «Соціально-правові студії» передбачає не лише засвоєння теоретичних знань, а й формування умінь застосовувати норми права у професійній діяльності фахівця автомобільного транспорту. Дисципліна дає змогу зрозуміти, як державно-правові інститути впливають на організацію транспортної діяльності, забезпечення безпеки дорожнього руху, трудові відносини водіїв, логістику та захист прав учасників транспортних правовідносин.

3.1. Як опрацьовувати нормативно-правові акти

Важливе місце у вивченні дисципліни належить самостійній роботі з першоджерелами – чинними нормативно-правовими актами. Це Конституція України, кодекси (Цивільний, Трудовий, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс), закони України («Про автомобільний транспорт», «Про дорожній рух», «Про Національну поліцію» тощо) та підзаконні акти.

Робота з нормативними документами включає:

- пошук і підбір чинних редакцій актів;
- осмислення змісту правових норм;
- аналіз практичного застосування норм у сфері автомобільного транспорту (наприклад, відповідальність за порушення ПДР, оформлення договорів перевезення, трудові спори водіїв).

Здобувач повинен постійно відстежувати зміни законодавства, оскільки підручники можуть містити застарілу інформацію. Посилання на конкретні статті нормативних актів є обов'язковим під час виступів на семінарських заняттях, підготовки рефератів та відповідей на контрольні заходи.

Рекомендовані види роботи з нормативними актами:

- складання опорного конспекту;
- тезування ключових норм;
- виписування термінів у глосарій;
- складання плану або схеми застосування норми до конкретної транспортної ситуації.

3.2. Робота з навчальною та науковою літературою

Під час опрацювання підручників і навчальних посібників рекомендується вести конспект, виділяючи головне. Необхідно звертати особливу увагу на:

- визначення понять;
- класифікації;
- приклади застосування норм права у транспортній галузі.

Корисно порівнювати різні джерела, аналізувати дискусійні питання та формувати власну аргументовану позицію. Додаткова наукова література допомагає глибше зрозуміти сучасні проблеми правового регулювання транспортної сфери.

3.3. Підготовка до семінарських занять

Семінарські заняття мають практикоорієнтований характер. Для успішної участі здобувач повинен:

- заздалегідь опрацювати теоретичний матеріал і нормативну базу;
- підготувати відповіді на питання для обговорення;
- виконати індивідуальне завдання (реферат) згідно з варіантом;
- бути готовим до аналізу практичних ситуацій (наприклад, правові наслідки ДТП, трудові спори в автотранспортному підприємстві, адміністративна відповідальність перевізника).

Активна участь у дискусії, вміння аргументувати свою позицію та посилатися на норми права оцінюються викладачем додатково.

3.4. Виконання самостійної роботи

Самостійна робота передбачає підготовку рефератів, есе або аналітичних матеріалів. Робота оформлюється відповідно до вимог: шрифт Times New Roman, 14 pt, інтервал 1,5, поля за стандартом. Обсяг – 10-20 сторінок. Обов'язковими є:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (актуальність, мета, завдання);
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел.

Особливу увагу приділяйте академічній доброчесності: обов'язкове цитування, уникнення плагіату, правильне оформлення посилань.

3.5. Підготовка до підсумкового контролю

Для успішного складання іспиту/заліку рекомендується:

- систематизувати матеріал за темами;
- підготувати відповіді на питання підсумкового контролю;
- розв'язати тестові завдання;
- проаналізувати типові практичні ситуації, що виникають у професійній діяльності фахівця автомобільного транспорту.

Глибоке розуміння матеріалу, вміння аналізувати правові норми та застосовувати їх до конкретних транспортних ситуацій є запорукою успішного засвоєння дисципліни.

Систематична робота протягом семестру, поєднання теоретичних знань з практичним аналізом і постійне звернення до чинного законодавства дозволять здобувачам не лише успішно опанувати дисципліну, а й сформувати правову компетентність, необхідну для майбутньої професійної діяльності в галузі автомобільного транспорту.

3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ТЕМ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

Семінарське заняття № 1

Тема: Теорія держави і права. Основи державного (конституційного) права України

Мета: сформувати у здобувачів ступеня вищої освіти цілісне розуміння сутності держави і права, основ державного (конституційного) ладу України, системи органів державної влади та місцевого самоврядування, ролі Конституції України у правовій системі держави.

План семінарського заняття № 1:

1. Поняття держави, її ознаки та функції.
2. Державний суверенітет України: поняття та конституційне закріплення.
3. Форми держави: форма правління, форма державного устрою та політичний режим (на прикладі України).
4. Поняття права, його ознаки та функції.
5. Структура норми права.
6. Джерела права в Україні. Нормативно-правовий акт як основне джерело.
7. Система права: галузі, підгалузі та інститути.
8. Конституційне право України як провідна галузь національного права.

9. Конституція України: історія прийняття, структура та юридична сила.

10. Система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 1.1), який повинен відповідати порядковому номеру здобувача освіти в журналі академічної групи

Таблиця 1.1 – Варіанти

№ варіанту	Тема
1	Походження держави: основні теорії
2	Ознаки та функції держави
3	Державний суверенітет України
4	Правова держава: поняття та принципи
5	Форма правління: порівняльний аналіз
6	Унітаризм в Україні
7	Політичний режим в Україні
8	Поняття та ознаки права
9	Структура норми права
10	Джерела права в Україні
11	Нормативно-правовий акт: поняття та види
12	Система права України
13	Галузі публічного права
14	Галузі приватного права
15	Конституційний лад України
16	Права і свободи людини і громадянина
17	Конституційні обов'язки громадян
18	Верховна Рада України: повноваження
19	Статус народного депутата України
20	Законодавчий процес в Україні
21	Президент України: повноваження

22	Акти Президента України
23	Кабінет Міністрів України: структура
24	Центральні органи виконавчої влади
25	Судова влада в Україні
26	Конституційний Суд України
27	Місцеве самоврядування: поняття і принципи
28	Повноваження органів місцевого самоврядування
29	Реформа децентралізації в Україні
30	Конституція України: історія прийняття та зміни

Основні терміни та поняття: держава, суверенітет, правова держава, форма держави, право, норма права, джерела права, система права, конституційне право, Конституція України, органи державної влади, місцеве самоврядування.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Співвідношення держави і громадянського суспільства.
2. Верховенство права як конституційний принцип.
3. Конституційна відповідальність.
4. Проблеми реформування системи органів виконавчої влади.
5. Особливості статусу народного депутата України в умовах воєнного стану.
6. Роль місцевого самоврядування у забезпеченні сталого розвитку територій.
7. Значення конституційної реформи для транспортної галузі України.

Семінарське заняття № 2

Тема: Адміністративне право України

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про адміністративне право України як галузь національного права, особливості адміністративно-правових норм і правовідносин, систему суб'єктів адміністративного права, підстави та порядок притягнення до адміністративної відповідальності, а також повноваження органів і посадових осіб щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення.

План семінарського заняття № 2:

1. Поняття та предмет адміністративного права України.

2. Метод адміністративно-правового регулювання.
3. Принципи адміністративного права.
4. Адміністративно-правові норми: поняття, структура та види.
5. Адміністративні правовідносини: ознаки та види.
6. Суб'єкти адміністративного права.
7. Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки та склад.
8. Адміністративна відповідальність: поняття, види стягнень.
9. Проведення у справах про адміністративні правопорушення.
10. Повноваження органів Національної поліції у сфері адміністративної юрисдикції.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 2.1) який повинен відповідати порядковому номеру здобувача освіти в журналі академічної групи

Таблиця 2.1 – Варіанти

<i>№ варіанту</i>	<i>Тема</i>
1	Поняття та предмет адміністративного права України
2	Метод адміністративно-правового регулювання
3	Принципи адміністративного права
4	Адміністративно-правові норми: поняття та структура
5	Адміністративні правовідносини: ознаки та види
6	Суб'єкти адміністративного права
7	Органи виконавчої влади в системі публічного управління
8	Державне управління: поняття та основні риси
9	Публічна служба в Україні
10	Адміністративні послуги: поняття та правове регулювання
11	Адміністративний примус: поняття та види
12	Заходи адміністративного припинення
13	Адміністративне правопорушення: поняття та ознаки
14	Склад адміністративного правопорушення

15	Суб'єкти адміністративної відповідальності
16	Адміністративна відповідальність: поняття та особливості
17	Види адміністративних стягнень
18	Попередження та штраф як види адміністративних стягнень
19	Адміністративний арешт: підстави та порядок застосування
20	Провадження у справах про адміністративні правопорушення
21	Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення
22	Протокол про адміністративне правопорушення
23	Докази у справах про адміністративні правопорушення
24	Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення
25	Повноваження суду у справах про адміністративні правопорушення
26	Повноваження органів Національної поліції у сфері адміністративної юрисдикції
27	Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх
28	Оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення
29	Адміністративне судочинство як форма захисту прав особи

Основні терміни та поняття: адміністративне право, адміністративно-правова норма, адміністративні правовідносини, адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, адміністративне стягнення, протокол про адміністративне правопорушення.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Співвідношення адміністративного права та інших галузей публічного права.
2. Принципи адміністративного права України.
3. Адміністративні послуги: поняття та правове регулювання.

4. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.
5. Забезпечення прав людини у сфері публічного управління.
6. Адміністративне судочинство як спосіб захисту прав громадян.
7. Особливості адміністративної відповідальності в умовах воєнного стану.

Семінарське заняття № 3 **Тема: Цивільне право України**

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти системне розуміння цивільного права України як провідної галузі приватного права, особливостей цивільно-правових відносин, правового статусу їх учасників, порядку укладення та дійсності правочинів, строків позовної давності, а також змісту та способів захисту права власності.

План семінарського заняття № 3:

1. Поняття та система цивільного права України.
2. Джерела цивільного права.
3. Цивільні правовідносини: поняття, ознаки, структура.
4. Суб'єкти цивільного права та їх правосуб'єктність.
5. Правочин: поняття, види, умови дійсності.
6. Форма правочину та її значення.
7. Позовна давність: поняття та види.
8. Право власності: поняття, зміст, форми.
9. Захист права власності (віндикаційні та негаторні позови).
10. Цивільно-правова відповідальність.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 3.1), який повинен відповідати порядковому номеру здобувача освіти в журналі академічної групи

Таблиця 3.1 – Варіанти

<i>№ варіанту</i>	<i>Тема</i>
1	Поняття та система цивільного права України
2	Джерела цивільного права України
3	Цивільні правовідносини: поняття, ознаки, структура
4	Суб'єкти цивільного права
5	Цивільна правоздатність фізичної особи
6	Цивільна дієздатність фізичної особи
7	Юридичні особи як суб'єкти цивільного права
8	Об'єкти цивільних прав
9	Речі як об'єкти цивільних прав
10	Особисті немайнові права фізичної особи
11	Поняття та класифікація правочинів
12	Умови дійсності правочину
13	Недійсність правочинів та її правові наслідки
14	Представництво в цивільному праві
15	Довіреність: поняття та види
16	Поняття та види строків у цивільному праві
17	Позовна давність: загальна характеристика
18	Поняття та зміст права власності
19	Форми та види власності в Україні
20	Підстави набуття та припинення права власності
21	Спільна власність: поняття та види
22	Захист права власності
23	Віндикаційний позов у цивільному праві
24	Негаторний позов у цивільному праві
25	Поняття та види зобов'язань
26	Договір як підстава виникнення зобов'язань
27	Виконання зобов'язань та способи їх забезпечення
28	Цивільно-правова відповідальність
29	Спадкування за законом і за заповітом
30	Відшкодування майнової та моральної шкоди

Основні терміни та поняття: цивільне право, цивільні правовідносини, правочин, позовна давність, право власності,

віндикаційний позов, негаторний позов, цивільно-правова відповідальність.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Джерела цивільного права України.
2. Об'єкти цивільних прав.
3. Недійсність правочинів: підстави та правові наслідки.
4. Представництво в цивільному праві.
5. Спільна власність: поняття та види.
6. Спадкування за законом і за заповітом.
7. Відшкодування моральної шкоди у цивільному праві.

Семінарське заняття № 4

Тема: Зобов'язальне право. Спадкове право

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне розуміння зобов'язального та спадкового права України, особливостей виникнення, виконання та припинення зобов'язань, системи цивільно-правових договорів, підстав спадкування та порядку реалізації спадкових прав.

План семінарського заняття № 4:

1. Поняття та система зобов'язального права.
2. Підстави виникнення зобов'язань.
3. Виконання та припинення зобов'язань.
4. Способи забезпечення виконання зобов'язань.
5. Цивільно-правовий договір: поняття, види, свобода договору.
6. Недоговірні зобов'язання (відшкодування шкоди).
7. Поняття та принципи спадкового права.
8. Підстави спадкування (за законом і за заповітом).
9. Прийняття спадщини та відмова від неї.
10. Оформлення спадкових прав.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 4.1, який повинен відповідати порядковому номеру здобувача освіти в журналі академічної групи

Таблиця 4.1 – Варіанти

<i>№ варіанту</i>	<i>Тема</i>
1	Поняття та система зобов'язального права України
2	Підстави виникнення зобов'язань
3	Суб'єкти зобов'язань та їх правовий статус
4	Виконання зобов'язань: принципи та способи
5	Припинення зобов'язань
6	Забезпечення виконання зобов'язань: загальна характеристика
7	Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язань
8	Порука та гарантія
9	Застава як спосіб забезпечення зобов'язань
10	Завдаток і притримання
11	Поняття та зміст цивільно-правового договору
12	Порядок укладення, зміни та розірвання договору
13	Свобода договору та її межі
14	Договір купівлі-продажу
15	Договір дарування
16	Договір найму (оренди)
17	Договір підряду
18	Договір позики та кредитний договір
19	Договір страхування
20	Недоговірні зобов'язання: загальна характеристика
21	Відшкодування шкоди: підстави та умови відповідальності
22	Відшкодування моральної шкоди
23	Поняття та принципи спадкового права
24	Підстави спадкування
25	Спадкування за законом: черги спадкоємців
26	Спадкування за заповітом
27	Форма та зміст заповіту
28	Обов'язкова частка у спадщині
29	Прийняття спадщини та відмова від неї

30	Оформлення спадкових прав та видача свідоцтва про право на спадщину
----	---

Основні терміни та поняття: зобов'язання, договір, забезпечення зобов'язань, неустойка, заповіт, спадкування за законом, прийняття спадщини.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Виконання та припинення зобов'язань.
2. Відповідальність за порушення зобов'язань.
3. Договірні та позадоговірні способи захисту цивільних прав.
4. Спадкова трансмісія та право представлення.
5. Обов'язкова частка у спадщині.
6. Відмова від прийняття спадщини.
7. Оформлення права на спадщину.

Семінарське заняття № 5

Тема: Трудове право України

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти системне розуміння трудового права України, особливостей виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин, порядку укладення трудового договору, правового регулювання робочого часу та часу відпочинку, а також гарантій захисту трудових прав працівників.

План семінарського заняття № 5:

1. Поняття та система трудового права України.
2. Джерела трудового права.
3. Трудові правовідносини: поняття, ознаки, структура.
4. Трудовий договір: поняття, види, порядок укладення.
5. Випробування при прийнятті на роботу.
6. Підстави припинення трудового договору.
7. Робочий час та час відпочинку.
8. Охорона праці та дисципліна праці.
9. Матеріальна та дисциплінарна відповідальність працівників.
10. Захист трудових прав працівників.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1 – Варіанти

<i>№ варіанту</i>	<i>Тема</i>
1	Поняття та система трудового права України
2	Джерела трудового права України
3	Трудові правовідносини: поняття, ознаки та структура
4	Суб'єкти трудових правовідносин
5	Трудовий договір: поняття та значення
6	Види трудових договорів
7	Контракт як особлива форма трудового договору
8	Порядок укладення трудового договору
9	Випробування при прийнятті на роботу
10	Переведення на іншу роботу
11	Зміна істотних умов праці
12	Підстави припинення трудового договору
13	Розірвання трудового договору з ініціативи працівника
14	Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця
15	Гарантії при звільненні працівника
16	Робочий час: поняття та види
17	Скорочений і неповний робочий час
18	Надурочні роботи: порядок залучення та оплата
19	Нічний робочий час та його правове регулювання
20	Час відпочинку: поняття та види
21	Перерви протягом робочого дня
22	Вихідні, святкові та неробочі дні
23	Щорічна основна відпустка
24	Додаткові відпустки
25	Соціальні відпустки
26	Відпустка без збереження заробітної плати
27	Оплата праці: поняття та структура заробітної плати
28	Дисциплінарна відповідальність працівників
29	Матеріальна відповідальність працівників
30	Захист трудових прав працівників

Основні терміни та поняття: трудове право, трудовий договір, робочий час, час відпочинку, дисциплінарна відповідальність, матеріальна відповідальність, охорона праці.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Принципи трудового права України.
2. Колективний договір: поняття, зміст і порядок укладення.
3. Соціальне партнерство у сфері праці.
4. Правове регулювання оплати праці в Україні.
5. Охорона праці: поняття та гарантії.
6. Дисциплінарна відповідальність: види стягнень.
7. Особливості регулювання праці в автомобільному транспорті.

Семінарське заняття № 6

Тема: Правове регулювання трудового права

Мета: сформувані у здобувачів вищої освіти системне розуміння правового регулювання трудового права України, зокрема оплати праці, дисципліни працівників, матеріальної відповідальності, порядку розгляду трудових спорів та особливостей праці окремих категорій працівників.

План семінарського заняття № 6:

1. Оплата праці: поняття, структура, мінімальна заробітна плата.
2. Надурочні та нічні роботи: порядок залучення та оплата.
3. Матеріальна відповідальність працівників.
4. Дисципліна праці: заохочення та стягнення.
5. Особливості регулювання праці жінок та неповнолітніх.
6. Порядок розгляду трудових спорів.
7. Комісія з трудових спорів та судовий захист.
8. Гарантії при звільненні працівників транспортної галузі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 6.1), який повинен відповідати порядковому номеру здобувача освіти в журналі академічної групи

Таблиця 6.1 – Варіанти

<i>№ варіанту</i>	<i>Тема</i>
1	Поняття та система трудового права України
2	Джерела трудового права
3	Трудові правовідносини: поняття, ознаки та структура
4	Суб'єкти трудових правовідносин
5	Поняття трудового договору та його зміст
6	Види трудових договорів
7	Контракт як особлива форма трудового договору
8	Укладання трудового договору: порядок та строки
9	Випробування при прийнятті на роботу
10	Зміна істотних умов праці
11	Підстави припинення трудового договору
12	Розірвання трудового договору з ініціативи працівника
13	Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця
14	Гарантії та компенсації при звільненні
15	Оплата праці: структура та види виплат
16	Мінімальна заробітна плата та її правове регулювання
17	Надурочні роботи: порядок залучення та оплата
18	Нічний робочий час: правові обмеження та гарантії
19	Робочий час: нормальна тривалість та скорочений робочий день
20	Час відпочинку: поняття та види
21	Вихідні, святкові та неробочі дні
22	Щорічна основна відпустка та додаткові відпустки
23	Перерви під час робочого дня та їх тривалість
24	Матеріальна відповідальність працівників
25	Дисциплінарна відповідальність та порядок застосування стягнень
26	Заохочення працівників: види та порядок застосування
27	Особливості правового регулювання праці молоді
28	Особливості правового регулювання праці жінок
29	Розгляд трудових спорів комісією по трудових спорах
30	Розгляд трудових спорів судами та забезпечення зайнятості звільнюваних працівників

Основні терміни та поняття: оплата праці, матеріальна відповідальність, трудова дисципліна, трудовий спір, комісія по трудових спорах.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Принципи правового регулювання оплати праці.
2. Обмежена та повна матеріальна відповідальність.
3. Види заохочень та стягнень.
4. Особливості регулювання праці в транспортній галузі.
5. Порядок розгляду трудових спорів у судах.
6. Соціальні гарантії при скороченні працівників.

Семінарське заняття № 7

Тема: Кримінальне право України

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти системне розуміння кримінального права України, його предмету, методів правового регулювання, елементів злочину, обставин, що виключають кримінальну відповідальність, а також стадій злочину, співучасті, видів покарань та факторів, що пом'якшують або обтяжують кримінальну відповідальність.

План семінарського заняття № 7:

1. Поняття та предмет кримінального права.
2. Дія кримінального закону в часі та просторі.
3. Поняття та ознаки злочину.
4. Елементи складу злочину.
5. Обставини, що виключають злочинність діяння.
6. Стадії вчинення злочину.
7. Співучасть у злочині та її форми.
8. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання.
9. Система та види покарань.
10. Звільнення від кримінальної відповідальності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 7.1), який повинен відповідати порядковому номеру здобувача освіти в журналі академічної групи

Таблиця 7.1 – Варіанти

№ варіанту	Тема
1	Поняття кримінального права України
2	Предмет і метод кримінального права
3	Дія кримінального закону в часі та просторі
4	Поняття та ознаки злочину
5	Елементи злочину: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона
6	Обставини, що виключають злочинність діяння
7	Необхідна оборона: поняття, ознаки та правові наслідки
8	Крайня необхідність: поняття та застосування
9	Стадії вчинення злочину: приготування, замах, закінчений злочин
10	Види стадій злочину за кримінальним законодавством
11	Поняття і форми співучасті у злочині
12	Види співучасників: виконавець, організатор, підбурювач, пособник
13	Відповідальність співучасників
14	Обставини, що пом'якшують кримінальну відповідальність
15	Обставини, що обтяжують кримінальну відповідальність
16	Мета покарання у кримінальному праві
17	Система покарань в Україні
18	Види покарань: штраф, виправні роботи, обмеження волі
19	Позбавлення волі: короткострокове, довгострокове, довічне
20	Призначення покарань залежно від тяжкості злочину
21	Особливості призначення покарань неповнолітнім
22	Особливості призначення покарань групі осіб або співучасникам
23	Відповідальність за злочини проти життя та здоров'я
24	Відповідальність за майнові злочини
25	Відповідальність за службові злочини

26	Відповідальність за злочини проти громадської безпеки
27	Відповідальність за злочини проти правосуддя та правопорядку
28	Відповідальність за злочини проти основ національної безпеки
29	Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та порядок
30	Правові наслідки невиконання кримінального закону вчасно або неправомірно

Основні терміни та поняття: кримінальне право, злочин, склад злочину, необхідна оборона, крайня необхідність, стадії злочину, співучасть, покарання.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Принципи кримінального права України.
2. Об'єкт та об'єктивна сторона злочину.
3. Суб'єкт і суб'єктивна сторона злочину.
4. Необхідна оборона та крайня необхідність.
5. Види співучасті та відповідальність співучасників.
6. Мета покарання та його види.

Семінарське заняття № 8 ***Тема: Сімейне право України***

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти системне розуміння сімейного права України, його предмета, принципів правового регулювання, правового статусу членів сім'ї, а також прав і обов'язків батьків, дітей і подружжя.

План семінарського заняття № 8:

1. Поняття та предмет сімейного права.
2. Принципи сімейного права.
3. Суб'єкти сімейних правовідносин.
4. Укладення та розірвання шлюбу.
5. Права та обов'язки подружжя.
6. Правовий режим майна подружжя.
7. Права та обов'язки батьків і дітей.
8. Аліментні зобов'язання.

9. Опіка та піклування.
10. Захист сімейних прав у судовому порядку.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготувати реферат за своїм варіантом (таблиця 8.1), який повинен відповідати порядковому номеру здобувача освіти в журналі академічної групи

Таблиця 8.1 – Варіанти

<i>№ варіанту</i>	<i>Тема</i>
1	Поняття та предмет сімейного права України
2	Принципи сімейного права
3	Суб'єкти сімейних правовідносин
4	Правосуб'єктність членів сім'ї
5	Правовий режим майна подружжя
6	Особиста власність подружжя та членів сім'ї
7	Права та обов'язки батьків щодо дітей
8	Права та обов'язки подружжя
9	Укладення шлюбу: умови та порядок
10	Розірвання шлюбу: підстави та порядок
11	Матеріальне забезпечення дітей та подружжя
12	Порядок визначення місця проживання дитини
13	Опіка та піклування над неповнолітніми
14	Права дитини у сімейних правовідносинах
15	Захист сімейних прав у судовому порядку
16	Аліменти: порядок стягнення та види
17	Обмеження та позбавлення батьківських прав
18	Відносини між батьками та неповнолітніми дітьми
19	Встановлення батьківства та материнства
20	Права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування
21	Права та обов'язки опікунів та піклувальників
22	Особливості сімейних правовідносин у випадку розлучення
23	Подружнє майно під час розлучення

24	Захист моральних та немайнових прав членів сім'ї
25	Міжнародні аспекти сімейного права України
26	Спадкування у сімейних правовідносинах
27	Права неповнолітніх у питаннях навчання та праці
28	Врегулювання сімейних спорів позасудовим порядком
29	Права та обов'язки прийомних батьків
30	Особливості правового статусу державних та комунальних сімейних підприємств

Основні терміни та поняття: сімейне право, шлюб, права подружжя, права дитини, аліменти, опіка, піклування.

Опрацюйте тему, виконавши завдання:

1. Принципи сімейного права України.
2. Правосуб'єктність дітей та неповнолітніх.
3. Способи захисту майнових прав членів сім'ї.
4. Порядок укладення та розірвання шлюбу.
5. Права та обов'язки батьків щодо виховання дітей.
6. Органи опіки та піклування: повноваження та функції.

4.ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття держави та її основні ознаки.
2. Функції держави та їх класифікація.
3. Державний суверенітет: поняття, види та конституційне закріплення в Україні.
4. Форма держави: поняття та елементи.
5. Форма правління: поняття, види та характеристика форми правління в Україні.
6. Форма державного устрою: поняття, види та характеристика форми державного устрою України.
7. Політичний режим: поняття, види та характеристика політичного режиму в Україні.
8. Правова держава: поняття, основні принципи та ознаки.
9. Поняття права, його ознаки та соціальне призначення.
10. Функції права та їх характеристика.
11. Норма права: поняття, структура та види.
12. Джерела права в Україні: поняття та класифікація.
13. Нормативно-правовий акт: поняття, види та юридична сила.

14. Система права: поняття, елементи та галузі права.
15. Конституційне право України як провідна галузь національного права.
16. Конституція України: історія прийняття, структура та юридична сила.
17. Основи конституційного ладу України.
18. Права і свободи людини і громадянина: поняття, класифікація та гарантії.
19. Конституційні обов'язки громадян України.
20. Система органів державної влади в Україні.
21. Законодавча влада в Україні: Верховна Рада України та її повноваження.
22. Виконавча влада в Україні: Кабінет Міністрів України та центральні органи виконавчої влади.
23. Судова влада в Україні: система судів та принципи здійснення правосуддя.
24. Конституційний Суд України: статус, повноваження та рішення.
25. Місцеве самоврядування в Україні: поняття, принципи та система органів.
26. Предмет та метод адміністративного права України.
27. Адміністративно-правові норми: поняття, структура та види.
28. Адміністративні правовідносини: поняття, ознаки та види.
29. Суб'єкти адміністративного права.
30. Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки та склад.
31. Адміністративна відповідальність: поняття, підстави та види стягнень.
32. Проведення у справах про адміністративні правопорушення: стадії та учасники.
33. Повноваження органів Національної поліції у справах про адміністративні правопорушення.
34. Адміністративна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху.
35. Адміністративна відповідальність юридичних осіб у транспортній сфері.
36. Адміністративне судочинство як форма захисту прав громадян.
37. Поняття та система цивільного права України.

38. Джерела цивільного права.
39. Цивільні правовідносини: поняття, ознаки та структура.
40. Суб'єкти цивільного права та їх правосуб'єктність.
41. Правочин: поняття, види, умови дійсності та форма.
42. Недійсність правочинів та її правові наслідки.
43. Представництво в цивільному праві.
44. Позовна давність: поняття, види та порядок застосування.
45. Право власності: поняття, зміст, форми та підстави набуття.
46. Спільна власність: поняття та види.
47. Захист права власності (віндикаційні та негаторні позови).
48. Зобов'язальне право: поняття, підстави виникнення зобов'язань.
49. Виконання та припинення зобов'язань.
50. Способи забезпечення виконання зобов'язань.
51. Цивільно-правовий договір: поняття, види та принцип свободи договору.
52. Договір перевезення вантажів та пасажирів.
53. Відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.
54. Спадкове право: поняття, принципи та підстави спадкування.
55. Спадкування за законом та за заповітом.
56. Прийняття спадщини та відмова від неї.
57. Поняття та система трудового права України.
58. Джерела трудового права.
59. Трудові правовідносини: поняття, ознаки та структура.
60. Трудовий договір: поняття, види, порядок укладення та припинення.
61. Випробування при прийнятті на роботу.
62. Підстави припинення трудового договору за ініціативою працівника та роботодавця.
63. Робочий час: поняття, види та норма тривалості.
64. Час відпочинку: види та правове регулювання.
65. Охорона праці в Україні.
66. Дисциплінарна відповідальність працівників.
67. Матеріальна відповідальність працівників та роботодавця.
68. Захист трудових прав працівників: порядок розгляду трудових спорів.

69. Особливості регулювання праці водіїв автотранспортних підприємств.
70. Поняття та предмет кримінального права України.
71. Дія кримінального закону в часі та просторі.
72. Злочин: поняття, ознаки та склад злочину.
73. Об'єкт та об'єктивна сторона злочину.
74. Суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину.
75. Обставини, що виключають злочинність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність).
76. Стадії вчинення злочину.
77. Співучасть у злочині: поняття, форми та види співучасників.
78. Обставини, що пом'якшують та обтяжують кримінальну відповідальність.
79. Система та види кримінальних покарань в Україні.
80. Кримінальна відповідальність за злочини проти безпеки дорожнього руху.
  81. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері транспорту.
  82. Поняття та предмет сімейного права України.
  83. Принципи сімейного права.
  84. Укладення шлюбу: умови та порядок.
  85. Розірвання шлюбу: підстави та порядок.
  86. Права та обов'язки подружжя.
  87. Правовий режим майна подружжя.
  88. Права та обов'язки батьків і дітей.
  89. Аліментні зобов'язання: порядок стягнення та види.
  90. Опіка та піклування над неповнолітніми.
  91. Захист сімейних прав у судовому порядку.
  92. Правове регулювання безпеки дорожнього руху в Україні.
  93. Система нормативно-правових актів, що регулюють дорожній рух.
    94. Права та обов'язки учасників дорожнього руху.
    95. Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху.
    96. Ліцензування та дозвільна система у сфері автомобільного транспорту.
      97. Договірні відносини у сфері автомобільних перевезень.
      98. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

99. Міжнародні договори України у сфері автомобільного транспорту.

100. Правове регулювання міжнародних автомобільних перевезень.

101. Верховенство права як конституційний принцип.

102. Конституційна відповідальність органів державної влади.

103. Реформа децентралізації та її значення для транспортної галузі.

104. Адміністративний примус: поняття та види.

105. Адміністративні послуги у сфері транспорту.

106. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб.

107. Цивільна правоздатність та дієздатність фізичних осіб.

108. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права.

109. Недійсність правочинів та їх правові наслідки.

110. Представництво та довіреність у цивільному праві.

111. Спільна сумісна та спільна часткова власність.

112. Відшкодування моральної шкоди.

113. Договір перевезення пасажирів та багажу.

114. Відповідальність перевізника за шкоду, заподіяну пасажиру.

115. Спадкова трансмісія та право представлення.

116. Обов'язкова частка у спадщині.

117. Колективний договір: поняття, зміст та порядок укладення.

118. Соціальне партнерство у сфері праці.

119. Мінімальна заробітна плата та її правове регулювання.

120. Надурочні роботи: порядок залучення та оплата.

121. Особливості регулювання праці жінок та осіб із сімейними обов'язками.

122. Особливості регулювання праці неповнолітніх.

123. Комісія по трудових спорах та її повноваження.

124. Судовий порядок розгляду трудових спорів.

125. Гарантії при звільненні працівників транспортної галузі.

126. Необхідна оборона та її межі.

127. Крайня необхідність як обставина, що виключає злочинність діяння.

128. Стадії вчинення злочину: приготування, замах, закінчений злочин.

129. Види співучасті у злочині.

130. Обставини, що пом'якшують кримінальну відповідальність.
131. Обставини, що обтяжують кримінальну відповідальність.
132. Мета покарання та його види.
133. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.
134. Звільнення від кримінальної відповідальності та покарання.
135. Шлюб як підстава виникнення сімейних правовідносин.
136. Майнові права подружжя.
137. Права дитини у сімейних правовідносинах.
138. Позбавлення батьківських прав.
139. Органи опіки та піклування: повноваження та функції.
140. Міжнародні аспекти сімейного права.
141. Правове регулювання використання безпілотних транспортних засобів.
142. Адміністративна відповідальність за порушення правил експлуатації транспортних засобів.
143. Цивільно-правова відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.
144. Трудові права водіїв та особливості їх роботи в умовах воєнного стану.
145. Ліцензійні вимоги до суб'єктів господарювання у сфері автомобільного транспорту.
146. Договір фрахтування транспортного засобу.
147. Правове регулювання перевезення небезпечних вантажів.
148. Страхування відповідальності перевізників.
149. Міжнародна автомобільна накладна CMR та її юридичне значення.
150. Правові наслідки порушення законодавства у сфері автомобільного транспорту.

5.ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Оберіть одну правильну відповідь до кожного питання.

1. Яка з наведених ознак не є обов'язковою ознакою держави?
  - а) наявність території
  - б) наявність населення
  - в) публічна влада
  - г) наявність політичних партій
2. Державний суверенітет України закріплено в:
  - а) Законі України «Про суверенітет»

- б) Конституції України
  - в) Декларації про державний суверенітет
  - г) Цивільному кодексі України
3. Україна за формою державного устрою є:
- а) федерацією
  - б) конфедерацією
  - в) унітарною державою
  - г) імперією
4. Який принцип є основоположним для правової держави?
- а) верховенство закону
  - б) верховенство влади
  - в) верховенство більшості
  - г) верховенство президента
5. Структура норми права складається з:
- а) гіпотези, диспозиції, санкції
  - б) об'єкта, суб'єкта, змісту
  - в) мети, завдання, результату
  - г) факту, події, дії
6. Основним джерелом права в Україні є:
- а) судова практика
  - б) нормативно-правовий акт
  - в) правовий звичай
  - г) релігійні норми
7. Конституція України була прийнята:
- а) 24 серпня 1991 року
  - б) 28 червня 1996 року
  - в) 1 грудня 1991 року
  - г) 22 березня 1996 року
8. Яка гілка влади здійснює законодавчу діяльність в Україні?
- а) виконавча
  - б) судова
  - в) законодавча (Верховна Рада)
  - г) місцева
9. Предметом адміністративного права є:
- а) майнові відносини
  - б) управлінські відносини у сфері виконавчої влади
  - в) трудові відносини
  - г) сімейні відносини

10.Адміністративне правопорушення — це:

а) суспільно небезпечне діяння, за яке передбачено кримінальну відповідальність

б) протиправна, винна дія або бездіяльність, за яку законом передбачено адміністративну відповідальність

в) цивільно-правовий делікт

г) дисциплінарний проступок

11.Адміністративна відповідальність реалізується через:

а) кримінальне покарання

б) адміністративні стягнення

в) цивільно-правову відповідальність

г) дисциплінарні стягнення

12.Який орган найчастіше розглядає справи про порушення ПДР?

а) Конституційний Суд

б) органи Національної поліції

в) Кабінет Міністрів

г) Верховна Рада

13.Цивільне право регулює:

а) управлінські відносини

б) майнові та особисті немайнові відносини на засадах рівності

в) кримінальну відповідальність

г) трудові відносини

14.Метод цивільно-правового регулювання:

а) імперативний

б) диспозитивний

в) змішаний

г) публічний

15.Правочин — це:

а) будь-яка дія особи

б) дія, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків

в) адміністративне рішення

г) кримінально-процесуальний акт

16.Позовна давність за загальним правилом становить:

а) 1 рік

б) 3 роки

в) 5 років

г) 10 років

17. Право власності включає правомочності:
- а) володіння, користування, розпорядження
  - б) володіння, управління, контролю
  - в) користування, розпорядження, захисту
  - г) володіння, користування, успадкування
18. Війдикаційний позов — це вимога:
- а) усунути перешкоди у користуванні майном
  - б) витребувати майно з чужого незаконного володіння
  - в) відшкодувати моральну шкоду
  - г) визнати право власності
19. Зобов'язання — це:
- а) правовідношення, в якому одна сторона зобов'язана вчинити певну дію на користь іншої
  - б) адміністративне рішення
  - в) кримінальне покарання
  - г) сімейний договір
20. Основною підставою виникнення зобов'язань є:
- а) заповіт
  - б) договір
  - в) адміністративний акт
  - г) кримінальний вирок
21. Трудове право регулює:
- а) відносини між працівником і роботодавцем
  - б) відносини між державою і громадянином
  - в) майнові відносини
  - г) сімейні відносини
22. Трудовий договір укладається у формі:
- а) лише усній
  - б) письмовій
  - в) може бути як усною, так і письмовою
  - г) нотаріально посвідченій
23. Нормальна тривалість робочого часу становить:
- а) 36 годин на тиждень
  - б) 40 годин на тиждень
  - в) 48 годин на тиждень
  - г) 35 годин на тиждень
24. Матеріальна відповідальність працівника може бути:
- а) тільки повною

- б) обмеженою та повною
- в) тільки дисциплінарною
- г) адміністративною

25.Кримінальне право регулює:

а) суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі вчиненням злочину

- б) майнові відносини
- в) трудові відносини
- г) сімейні відносини

26.Злочин — це:

- а) суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння
- б) адміністративне правопорушення
- в) цивільно-правовий делікт
- г) дисциплінарний проступок

27.Необхідна оборона — це обставина, що:

- а) виключає злочинність діяння
- б) пом'якшує покарання
- в) обтяжує покарання
- г) є підставою для звільнення від покарання

28.Співучасть у злочині передбачає участь:

- а) не менше двох осіб
- б) однієї особи
- в) тільки виконавця
- г) тільки організатора

29.Сімейне право є підгалуззю:

- а) адміністративного права
- б) цивільного права
- в) кримінального права
- г) трудового права

30.Шлюб в Україні укладається:

- а) лише в усній формі
- б) в органах РАЦС
- в) у суді
- г) у нотаріуса

31.Верховенство права означає:

- а) верховенство закону над іншими нормативними актами
- б) верховенство Конституції над усіма законами
- в) верховенство прав людини

- г) усі відповіді правильні
32. Конституційна відповідальність — це відповідальність:
- а) органів державної влади та посадових осіб
  - б) громадян
  - в) юридичних осіб
  - г) іноземців
33. Реформа децентралізації спрямована на:
- а) посилення місцевої влади
  - б) централізацію влади
  - в) скасування місцевого самоврядування
  - г) зменшення повноважень громад
34. Адміністративний примус застосовується з метою:
- а) покарання
  - б) припинення правопорушення та запобігання йому
  - в) відшкодування шкоди
  - г) виховання
35. Адміністративні послуги — це результат:
- а) діяльності органів виконавчої влади
  - б) діяльності суду
  - в) діяльності прокуратури
  - г) діяльності поліції
36. Суб'єктами адміністративного права є:
- а) тільки фізичні особи
  - б) органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадяни, юридичні особи
  - в) тільки суди
  - г) тільки прокуратура
37. Цивільна правоздатність фізичної особи виникає:
- а) з 18 років
  - б) з моменту народження
  - в) з 14 років
  - г) з моменту реєстрації
38. Юридична особа набуває цивільної правосуб'єктності:
- а) з моменту створення
  - б) з моменту державної реєстрації
  - в) з моменту укладення статуту
  - г) з моменту першого договору
39. Недійсність правочину може бути:

- а) тільки нікчемною
- б) оспорюваною та нікчемною
- в) тільки оспорюваною
- г) тільки дійсною

40. Представництво в цивільному праві здійснюється на підставі:

- а) закону, договору, довіреності
- б) тільки закону
- в) тільки рішення суду
- г) тільки наказу керівника

41. Позовна давність за загальним правилом становить:

- а) 1 рік
- б) 3 роки
- в) 5 років
- г) 10 років

42. Віндикаційний позов – це вимога:

- а) усунути перешкоди у користуванні майном
- б) витребувати майно з чужого незаконного володіння
- в) відшкодувати моральну шкоду
- г) визнати право власності

43. Зобов'язання виникає з:

- а) договору, делікту, інших підстав, передбачених законом
- б) тільки договору
- в) тільки рішення суду
- г) тільки закону

44. Договір перевезення вантажів є:

- а) реальним договором
- б) консенсуальним договором
- в) одностороннім договором
- г) безоплатним договором

45. Спадкування за законом відбувається:

- а) за наявності заповіту
- б) за відсутності заповіту або визнання його недійсним
- в) тільки за рішенням суду
- г) тільки за згодою спадкоємців

46. Трудові правовідносини виникають на підставі:

- а) трудового договору
- б) цивільно-правового договору
- в) адміністративного акта

г) сімейного договору

47. Випробування при прийнятті на роботу не встановлюється:

а) для осіб до 18 років, вагітних жінок, осіб, які обіймають виборні посади

б) для всіх категорій працівників

в) тільки для водіїв

г) тільки для державних службовців

48. Нормальна тривалість робочого часу не може перевищувати:

а) 36 годин на тиждень

б) 40 годин на тиждень

в) 48 годин на тиждень

г) 35 годин на тиждень

49. Матеріальна відповідальність працівника буває:

а) обмеженою та повною

б) тільки повною

в) тільки дисциплінарною

г) тільки адміністративною

50. Кримінальне право регулює:

а) суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі вчиненням злочину

б) майнові відносини

в) трудові відносини

г) сімейні відносини

51. Злочин – це:

а) суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння, за яке передбачено кримінальну відповідальність

б) адміністративне правопорушення

в) цивільно-правовий делікт

г) дисциплінарний проступок

52. Необхідна оборона – це обставина, що:

а) виключає злочинність діяння

б) пом'якшує покарання

в) обтяжує покарання

г) є підставою для звільнення від покарання

53. Співучасть у злочині передбачає участь:

а) не менше двох осіб

б) однієї особи

в) тільки виконавця

г) тільки організатора

54.Сімейне право є підгалуззю:

а) адміністративного права

б) цивільного права

в) кримінального права

г) трудового права

55.Шлюб в Україні укладається:

а) в органах РАЦС

б) у суді

в) у нотаріуса

г) в усній формі

56.Правовий режим майна подружжя може бути:

а) спільною сумісною власністю та особистою власністю

б) тільки спільною сумісною власністю

в) тільки особистою власністю

г) державною власністю

57.Аліменти на дитину стягуються:

а) до 18 років (або довше у разі навчання)

б) до 14 років

в) до 16 років

г) до 21 року

58.Опіка встановлюється над:

а) неповнолітніми, які залишилися без батьківського піклування

б) повнолітніми дієздатними особами

в) тільки над дітьми до 10 років

г) тільки над особами похилого віку

59.Правове регулювання безпеки дорожнього руху здійснюється:

а) Законом України «Про дорожній рух»

б) тільки Правилами дорожнього руху

в) тільки Кодексом України про адміністративні правопорушення

г) тільки Кримінальним кодексом

60.Адміністративна відповідальність за порушення ПДР передбачена:

а) Кодексом України про адміністративні правопорушення

б) Кримінальним кодексом

в) Цивільним кодексом

г) Трудовим кодексом

61. Цивільно-правова відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки, настає:

- а) незалежно від вини власника транспортного засобу
- б) тільки за наявності вини
- в) тільки за рішенням суду
- г) тільки за наявності договору

62. Ліцензія на перевезення пасажирів видається:

- а) на регулярні пасажирські перевезення
- б) на всі види перевезень
- в) тільки на вантажні перевезення
- г) тільки на міжнародні перевезення

63. Міжнародна товарно-транспортна накладна CMR застосовується при:

- а) міжнародних автомобільних перевезеннях вантажів
- б) внутрішніх перевезеннях
- в) авіаційних перевезеннях
- г) морських перевезеннях

64. Договір фрахтування транспортного засобу — це:

- а) договір найму транспортного засобу
- б) договір перевезення пасажирів
- в) договір страхування
- г) договір позики

65. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є:

- а) обов'язковим
- б) добровільним
- в) умовно обов'язковим
- г) забороненим

66. Верховенство права — це принцип:

- а) Конституції України
- б) тільки Цивільного кодексу
- в) тільки Кримінального кодексу
- г) тільки адміністративного права

67. Конституційна відповідальність органів влади настає за:

- а) порушення Конституції
- б) порушення трудового договору
- в) порушення ПДР
- г) сімейні спори

68. Реформа децентралізації надала громадам право:

а) самостійно вирішувати місцеві питання, у тому числі транспортні

б) скасовувати закони

в) призначати Президента

г) скасовувати суди

69. Адміністративні послуги у сфері транспорту включають:

а) видачу посвідчення водія, реєстрацію транспортних засобів

б) видачу дипломів про вищу освіту

в) видачу кримінальних справ

г) видачу трудових книжок

70. Цивільна дієздатність у повному обсязі виникає:

а) з 18 років

б) з 16 років

в) з 14 років

г) з моменту народження

71. Недійсність правочину тягне:

а) повернення сторін у первісне становище

б) кримінальну відповідальність

в) адміністративне стягнення

г) дисциплінарне стягнення

72. Трудовий договір може бути:

а) строковим і безстроковим

б) тільки строковим

в) тільки безстроковим

г) тільки усним

73. Надурочні роботи не можуть перевищувати:

а) 4 години протягом двох днів поспіль

б) 120 годин на рік

в) 200 годин на рік

г) 300 годин на рік

74. Злочинність діяння виключається при:

а) необхідній обороні та крайній необхідності

б) адміністративному правопорушенні

в) цивільно-правовому делікті

г) дисциплінарному проступку

75. Співучасть у злочині поділяється на:

а) просту та складну

- б) виконавця, організатора, підбурювача, пособника
- в) тільки виконавця
- г) тільки пособника

76. Шлюб вважається укладеним з моменту:

- а) державної реєстрації в РАЦС
- б) укладення договору
- в) рішення суду
- г) церковного вінчання

77. Правовий режим майна подружжя за замовчуванням є:

- а) спільною сумісною власністю
- б) особистою власністю кожного
- в) державною власністю
- г) комунальною власністю

78. Аліменти на дитину стягуються до:

- а) досягнення 18 років (або довше у разі навчання)
- б) 14 років
- в) 16 років
- г) 21 року

79. Опіка встановлюється над:

- а) неповнолітніми, які залишилися без батьківського піклування
- б) повнолітніми дієздатними особами
- в) тільки дітьми до 10 років
- г) тільки особами похилого віку

80. Правове регулювання безпеки дорожнього руху здійснюється насамперед:

- а) Законом України «Про дорожній рух»
- б) тільки Правилами дорожнього руху
- в) тільки Кримінальним кодексом
- г) тільки Цивільним кодексом

81. Адміністративна відповідальність за перевищення швидкості передбачена:

- а) Кодексом України про адміністративні правопорушення
- б) Кримінальним кодексом
- в) Цивільним кодексом
- г) Трудовим кодексом

82. Джерелом підвищеної небезпеки є:

- а) транспортний засіб
- б) звичайний велосипед

- в) пішохід
- г) домашня тварина

83. Ліцензія на міжнародні перевезення вантажів видається:

- а) на певний строк
- б) безстроково
- в) тільки на 1 рік
- г) тільки на 3 роки

84. Міжнародна товарно-транспортна накладна CMR

застосовується при:

- а) міжнародних автомобільних перевезеннях вантажів
- б) внутрішніх перевезеннях
- в) авіаційних перевезеннях
- г) морських перевезеннях

85. Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів є:

- а) обов'язковим
- б) добровільним
- в) умовно обов'язковим
- г) забороненим

86. Верховенство права — це принцип:

- а) Конституції України
- б) тільки Цивільного кодексу
- в) тільки Кримінального кодексу
- г) тільки адміністративного права

87. Конституційна відповідальність органів влади настає за:

- а) порушення Конституції
- б) порушення трудового договору
- в) порушення ПДР
- г) сімейні спори

88. Реформа децентралізації надала громадам право:

а) самостійно вирішувати місцеві питання, у тому числі транспортні

- б) скасовувати закони
- в) призначати Президента
- г) скасовувати суди

89. Адміністративні послуги у сфері транспорту включають:

- а) видачу посвідчення водія, реєстрацію транспортних засобів
- б) видачу дипломів про вищу освіту

- в) видачу кримінальних справ
  - г) видачу трудових книжок
90. Цивільна дієздатність у повному обсязі виникає:
- а) з 18 років
  - б) з 16 років
  - в) з 14 років
  - г) з моменту народження
91. Недійсність правочину тягне:
- а) повернення сторін у первісне становище
  - б) кримінальну відповідальність
  - в) адміністративне стягнення
  - г) дисциплінарне стягнення
92. Трудовий договір може бути:
- а) строковим і безстроковим
  - б) тільки строковим
  - в) тільки безстроковим
  - г) тільки усним
93. Надурочні роботи не можуть перевищувати:
- а) 4 години протягом двох днів поспіль
  - б) 120 годин на рік
  - в) 200 годин на рік
  - г) 300 годин на рік
94. Злочинність діяння виключається при:
- а) необхідній обороні та крайній необхідності
  - б) адміністративному правопорушенні
  - в) цивільно-правовому делікті
  - г) дисциплінарному проступку
95. Співучасть у злочині поділяється на:
- а) просту та складну
  - б) виконавця, організатора, підбурювача, пособника
  - в) тільки виконавця
  - г) тільки пособника
96. **Шлюб вважається укладеним з моменту:**
- а) державної реєстрації в РАЦС
  - б) укладення договору
  - в) рішення суду
  - г) церковного вінчання
97. Правовий режим майна подружжя за замовчуванням є:

- а) спільною сумісною власністю
- б) особистою власністю кожного
- в) державною власністю
- г) комунальною власністю

98. Аліменти на дитину стягуються до:

- а) досягнення 18 років (або довше у разі навчання)
- б) 14 років
- в) 16 років
- г) 21 року

99. Опіка встановлюється над:

- а) неповнолітніми, які залишилися без батьківського піклування
- б) повнолітніми дієздатними особами
- в) тільки дітьми до 10 років
- г) тільки особами похилого віку

100. Правове регулювання безпеки дорожнього руху здійснюється насамперед:

- а) Законом України «Про дорожній рух»
- б) тільки Правилами дорожнього руху
- в) тільки Кримінальним кодексом
- г) тільки Цивільним кодексом

6. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Видами оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти є поточний та підсумковий контроль. 100 балів може отримати здобувач освіти за виконання конкретних завдань за кожним із видів контролю.

Перед початком вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен ознайомитися із тривалістю вивчення навчального матеріалу (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт, термінами їх проведення; умовами оцінювання.

Поточний контроль – оцінювання роботи здобувача освіти під час проведення аудиторних занять, тематичних робіт, самостійної роботи (оцінюється в балах, максимальний – 100 балів).

Об’єкт поточного контролю – процес встановлення рівня досягнень програмних результатів в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення тем навчальної дисципліни. Його основними завданнями є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв’язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок.

Критерії оцінки теоретичних завдань:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який повно та ґрунтовно розкриває теоретичне питання; вільно висловлює власні думки і відчуття; визначає програму особистої пізнавальної діяльності; самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; переконливо аргументує відповіді на додаткові питання;

85–89 балів отримує здобувач освіти, який розкриє теоретичне питання з неточностями; припускається окремих незначних помилок, але самостійно виправляє їх; оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; обґрунтовує та аргументує свою думку;

75–84 балів отримує здобувач освіти, який відтворює значну частину теоретичного матеріалу; виявляє знання і розуміння основних положень; припускається помилок, серед яких є суттєві, виправляє їх з допомогою викладача; неповно обґрунтовує власну думку;

65–74 балів отримує здобувач освіти, який правильно визначає сутність питання, але недостатньо або поверхнево розкриває більшість його окремих положень і допускає при цьому помилки, які частково впливають на загальне розуміння проблеми;

60–64 балів отримує здобувач освіти, який володіє теоретичним матеріалом на рівні фрагментів, що становлять незначну його частину; частково та поверхово розкриває лише окремі положення питання; допускає значних суттєвих помилок, котрі значно вплинули на загальне розуміння проблеми;

35–59 балів отримує здобувач освіти, який володіє теоретичним матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його

уривчастими реченнями; не дає відповіді на додаткові питання (навіть з допомогою викладача);

0–34 балів отримує здобувач освіти, який володіє теоретичним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів або взагалі не дає відповіді на питання.

Критерії оцінки практичних завдань:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який застосовує системні знання практичного матеріалу, передбачені навчальною програмою;

85–89 балів отримує здобувач освіти, який застосовує узагальнені знання практичного матеріалу, передбачені навчальною програмою;

75–84 балів отримує здобувач освіти, який виконує практичні завдання в цілому правильно, але з незначними неточностями;

65–74 балів отримує здобувач освіти, який припускається помилок через недостатнє розуміння програмного матеріалу;

60–64 балів отримує здобувач освіти, який припускається значних помилок; виконання завдань викликає значні труднощі; потребує допомоги викладача;

35–59 балів отримує здобувач освіти, який має фрагментарні знання щодо виконання практичного завдання.

0–34 балів отримує здобувач освіти, який не може виконати практичні завдання.

Критерії оцінки тестових завдань:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який вирішив більше, чим 90% із запропонованого набору тестових завдань;

85–89 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 85-89% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

75–84 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 75-84% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

65–74 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 65-74% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

60-64 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 60-64% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

35–59 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 35-59% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

0–34 балів отримує здобувач освіти, який вирішив менше, ніж 34% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності.

Модульний контроль – це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, винесеного на цей контрольний захід (оцінюється в балах, максимальний – 100 балів). Об’єкт модульного контролю – тестові завдання різного рівня складності.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену у терміни, передбачені графіком освітнього процесу, і оцінюється за 100-бальною шкалою.

Критерії підсумкового оцінювання:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який вільно володіє програмним обсягом матеріалу, виявляє і демонструє особисті творчі здібності, вміє самостійно здобувати нові знання, демонструє ґрунтовні знання, вміння та практичні навички; без допомоги вміє викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, вміє використовувати методи наукового обґрунтування власних рішень, самостійно розкриває власні обдарування й нахили.

85–89 балів отримує здобувач освіти, який вільно володіє програмним обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв’язує завдання (вправи і задачі тощо) у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна, вміє обґрунтувати на аргументувати свою думку.

75–84 балів отримує здобувач освіти, який вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому, самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати окремі аргументи для підтвердження думок.

65–74 балів отримує здобувач освіти, який відтворює значну частину теоретичного матеріалу, демонструє знання і розуміння основних положень з допомогою викладача може поверхнево відтворювати і аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

60–64 балів отримує здобувач освіти, який володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні або володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

35–59 балів отримує здобувач освіти, який володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

0–34 балів отримує здобувач освіти, який володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Шкала оцінювання:

<i>За шкалою ЛНТУ</i>	<i>За національною шкалою</i>	<i>За шкалою ECTS</i>
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з навчальної дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту (відповідно до вагового коефіцієнта):

<i>Заліковий модуль 1</i>	<i>Заліковий модуль 2</i>	<i>Разом (підсумкова семестрова оцінка)</i>
50%	50%	100%

7. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. No 30. Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV.
  3. Кодекс законів про працю України (в редакції Закону України від 10 грудня 2010 р. № 2740-VI зі змінами).
  4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X (зі змінами).
  5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III.
  6. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III.
  7. Закон України «Про дорожній рух» від 23 грудня 1993 р. № 3353-XII.
  8. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 5 квітня 2001 р. № 2344-III.
  9. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII.
  10. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII.
  11. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII.
  12. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII.
  13. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. № 222-VIII.
  14. Правила дорожнього руху, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 (зі змінами).
- Наукова та навчальна література
15. Битяк Ю. П. Адміністративне право України : підручник. 4-те вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 656 с.
  16. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 452 с.
  17. Петришин О. В. Теорія держави і права : підручник. 3-те вид., перероб. і доп. Київ : Право, 2025. 416 с.
  18. Коломоець Т. О. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Істина, 2024. 392 с.
  19. Прокопенко В. І. Трудове право України : підручник. 3-тє вид. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 448 с.

20. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивільне право України : підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Право, 2024. 512 с.
21. Харитонов Є. О., Харитонова О. І. Цивільне право України : навчальний посібник. Київ : Істина, 2025. 496 с.
22. Петришин О. В. Сімейне право України : підручник. 2-ге вид. Київ : Право, 2024. 384 с.
23. Гетьман А. П. (ред.) Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах війни та післявоєнного періоду. Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2024. 312 с.
24. Мащенко О. В. (ред.) Право та державне управління : науковий журнал. Запоріжжя, 2025. No 2. 368 с.
25. Коталейчук С. П. Теорія держави і права в умовах цифровізації транспортної галузі // Право і суспільство. 2024. No 3. С. 78–85.
26. Леменов О. В. Правове регулювання безпеки дорожнього руху в умовах воєнного стану // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2025. No 2. С. 134–142.

C54 **Соціально-правові студії** [Текст]: методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Автомобільний транспорт» галузь знань J Транспорт та послуги спеціальності J8 Автомобільний транспорт денної та заочної форм навчання / уклад.: Козак Н.В. Луцьк: ЛНТУ, 2026. .

Комп'ютерний набір та верстка

Наталя КОЗАК

Редактор

Наталя КОЗАК

Підп. до друку «__»_____2026 р.

Формат 60x84/16. Папір офс.

Гарн. Таймс. Ум. друк. арк.

Тираж   прим.

Відділ іміджу та промоцій
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75.
Друк – ВІП ЛНТУ